

Υγεία

Επαγγελματικές
ασθένειες
σελ. 2

Περιβάλλον

Λευκή Βίβλος
για την Ενέργεια
σελ. 3

ΕΛΛΑΣ

ΔΡΑΣΗ

για **ΥΓΙΕΙΝΗ & ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΟΥΠΑΛΛΗΛΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΑΘΗΝΑΣ • ΤΕΥΧΟΣ 46 • 4ος ΧΡΟΝΟΣ • ΜΑΡΤΙΟΣ 1996

ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΤΗ ΡΥΠΑΝΣΗ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Αν αναλογισθούμε ότι το ένα τρίτο της μέρας το περνάμε στο χώρο δουλειάς, τότε το γεγονός ότι σ' αυτήν εκτιθέμεθα σε βλαπτικούς παράγοντες κάθε είδους, πρέπει να μας ανησυχεί.

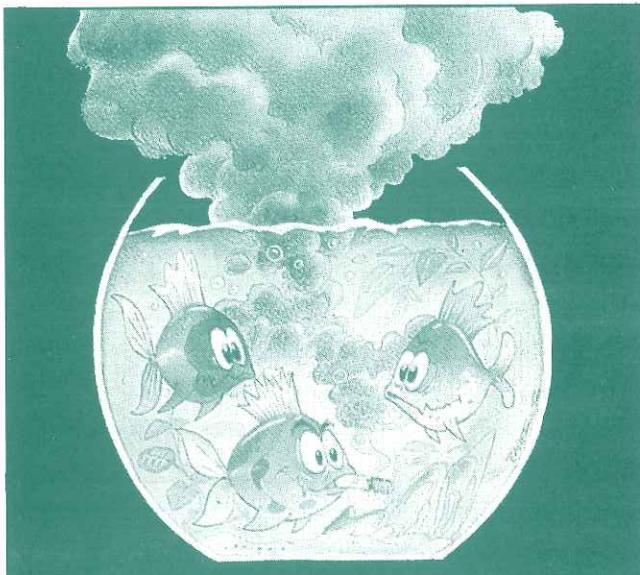
Υλικά και αντικείμενα αθώα εκ πρώτης όψεως, η κακή διαχείριση του αέρα στο εσωτερικό πλήρως κλιματίζομένων κτηρίων μπορούν να ευθύνονται για τη δημιουργία σοβαρών προβλημάτων με επιπτώσεις στην υγεία και στην απόδοση των εργαζομένων σ' αυτή.

Το φαινόμενο ονομάζεται «**σύνδρομο του ασθενούς κτηρίου**» (Sick Building Syndrom/ Syndrome du Batiment Malade).

«Ασθενή κτήρια» είναι αυτά που είναι περίπου στεγανά, λόγω του ότι είναι ερημητικά κλεισμένα για λόγους προστασίας τους από το εξωτερικό περιβάλλον (καυσαέρια, θόρυβος) αλλά και για λόγους εξοικονόμησης ενέργειας. Είναι κατασκευασμένα από μοντέρνα υλικά ή ανακαινισμένα στα οποία έχουν χρησιμοποιηθεί μοντέρνα υλικά, βαφές, έπιπλα, μοκέτες, λάμπτες φωτισμού κ.λπ.

Οι εργαζόμενοι σ' αυτά αισθάνονται **πονοκεφάλους, υπνηλία, ερεθισμούς στα μάτια, τη μύτη και το δέρμα**.

Σύμφωνα με μελέτη του ΕΜΠ από μετρήσεις που έγιναν σε δείγμα κτηρίων όπου στεγάζονται ιδιωτικές και δημόσιες υπηρεσίες, εντοπίσθηκαν

Το κάπνισμα ενοχλεί

αρκετά υψηλές συγκεντρώσεις επικινδύνων ενώσεων που ξεπερνούσαν τις 60!

Οι κύριες πηγές πηγές που ευθύνονται για την παρουσία αυτών των ενώσεων στην ατμόσφαιρα του κτηρίου ήταν:

- Τα υλικά κατασκευής και επιπλωσης του κτηρίου (έπιπλα, μοκέτες, μονώσεις, ταπετσαρίες, μοριοσανίδες, μπογιές, κόλες).

- Τα καταναλωτικά προϊόντα (προϊόντα καθαρισμού, υγιεινής, προσωπικής περιποίησης).

- Πηγές καύσης στον εσωτερικό χώρο (κάπνισμα, κουζίνες αερίου).

- Τα αυτοκίνητα που εκπέμπουν «αρωματικές» ενώσεις (τολουσόλιο, βενζόλιο, τριμεθυ-

λοβενζόλιο και κάποια αλκαλία).

- Βιολογικοί ρύποι (μύκητες, βακτήρια, ιοί από τα κλιματιστικά συστήματα).

- Στα κτήρια γραφείων ακόμα, είναι ο μηχανικός εξοπλισμός όπως τα φωτοτυπικά μηχανήματα και οι εκτυπωτές.

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΛΕΓΧΟΥΜΕ

Πρέπει να ελέγχονται οι πιο κάτω παράγοντες:

- Καπνός από κάπνισμα. Πώς και κατά πόσο διαχέσται από τον κυκλοφορούντα αέρα.

- Υλικά κατασκευής και επιπλωσης.

- Πού βρίσκονται φωτοτυπικά μηχανήματα και οι εκτυπωτές laser. Αυτά τα μηχανήματα

πρέπει να βρίσκονται κατά προτίμηση σε ειδικούς χώρους καλά αεριζόμενους.

- Οσμές. Χαρακτηρισμός και εντοπισμός της πηγής τους.

- Συνθήκες καθαρισμού.

- Παρουσία φυτών. Χρησιμοποιούνται χημικές ουσίες για τη συντήρησή τους;

- Βλάβες στους σωλήνες ύδρευσης, κηλίδες υγρασίας.

- Ύπαρξη μούχλας.

- Αναρρόφηση αέρα από γκαράζ, πλυντήρια, εστιατόριο (κουζίνα), εργαστήρια κ.λπ. που βρίσκονται στο ίδιο κτήριο.

- Αν χρησιμοποιούνται τοπικοί ή γενικοί υγραντές αέρα αυτοί καθαρίζονται τακτικά;

- Είσοδοι-έξοδοι αέρα. Καθαρίζονται σωστά;

- Χρήση μέσων προστασίας από τον ήλιο.

- Αριθμός εργαζομένων σε κάθε γραφείο. Είναι περισσότεροι από τον προβλεπόμενο;

- Σποραδικές μετρήσεις των δεικτών του μικροκλίματος του εσωτερικού του κτηρίου όπως διοξείδιο του άνθρακα (CO_2), θερμοκρασία του αέρα, έλεγχος του αερισμού, φως, θόρυβος.

Τα συμπτώματα από τη διαρκή έκθεση σε «ασθενή» περιβάλλοντα σχετίζονται με την **νοσηρότητα** που αν και δεν καταγράφεται αποτελεί ωστόσο παράγοντα που υποσκάπτει την υγεία του εργαζόμενου, διαταράσσει την προσωπική του ζωή και έχει επιπτώσεις στην απόδοσή του.

ΥΠΕΡΩΡΙΕΣ: Ένα ζήτημα Υγείας και Ασφάλειας

Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις παροτρύνουν τους εργαζόμενους να μην εργάζονται υπερωριακά για λόγους αλληλεγγύης με τους ανέργους. Το Εθνικό Συμβούλιο Εργασίας εκτιμά ότι οι υπερωρίες αντιστοιχούν σε 10.000 θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης ή στο 0,25% του εργατικού δυναμικού.

Στη Σουηδία οι υπερωρίες αντιμετωπίζονται ως ζήτημα υγείας και ασφάλειας. Οι εργοδότες απαγορεύεται να προγραμματίζουν περισσότερες από 200 ώρες υπερωριών το χρόνο και περισσότερες από 48 ώρες σε διάστημα τεσσάρων εβδομάδων. Οι εργοδότες που επιθυμούν περισσότερες υπερωρίες πρέπει να απευθύνονται στο τμήμα ωρών εργασίας της υπηρεσίας υγείας και ασφάλειας κατά την εργασία (OHSA), η οποία θα προβεί σε διαβουλεύσεις με την αντίστοιχη εθνική συνδικαλιστική οργάνωση. Εάν η συνδικαλιστική οργάνωση αντιτίθεται στις πρόσθετες υπερωρίες, η υπηρεσία δεν είναι πιθανό να κάνει την εξαίρεση.

Στον κλάδο της μεταλλουργίας, η οργάνωση των εργοδοτών όσο και η συνδικαλιστική οργάνωση μετάλλου ζήτησαν από τους εργοδότες να προσλάβουν νέους αντί να καταφύγουν σε τυχόν υπερωρίες.

Επαγγελματικές ασθένειες

	ΤΕΤΑΝΟΣ	ΗΠΑΤΙΤΙΣ ΕΞ ΙΟΥ	ΑΓΚΥΛΟΣΤΟΜΙΑΣΙΣ	ΦΥΜΑΤΙΩΣΙΣ ΒΟΕΙΟΥ ΚΑΙ ΟΡΝΙΘΟΕΥ ΤΥΠΟΥ
Περιγραφή νόσου	Τέτανος συνήθους συμπτωματολογίας	Ηπατίτις εξ ιού συνήθους συμπτωματολογίας και εξ αυτής επιπλοκά	Αναιμία επιβεβαιούμενη δια της παρουσίας περισσοτέρων των 200 ωών αγκυλοστόμου κατά κ.ε. κοπράνων, αριθμού ερυθρών αιμοσφαιρίων ίσου ή μικρότερου των 3,5 εκ. κατά κ.ε. και ποσοστού αιμοσφαιρίνης μικρότερου του 70%.	Φυματίωσις δέρματος Φυματίωσις γαγγλική μασχαλών Φυματίωσις υποδορίου Θυλακίτης αρθρώσεων. Οστεοαρθρίτις (Η θυλακίτης και η οστεοαρθρίτης πρέπει να επιβεβαιωθούν δια των καταλήλων βιολογικών ή βακτηριολογικών εξετάσεων. Φυματίωσις υπεζωκώτος. Φυματίωσις πνευμόνων.
Επιχειρήσεις - Εργασία	Εργασίαι εκτελούμεναι εντός των υπονόμων, σταύλων, βουστασίων, εκτροφείων, σφαγείων, εκδοροκαθαριστηρίων, οικοδομικών επιχειρήσεων βυρσοδεψίων μεταλλείων, λατομείων.	Επαγγελματική δραστηριότης εκθέτουσα το άτομον εις επαφήν προς τον ιόν της ηπατίτιδος (ιατροί, νοσοκόμοι, παρασκευαστάι, τραυματιοφορείς, καθαρίστιαι και πλύντραι ιατρικών εργαστηριών ή θεραπίων).	Υπόγειαι εργασίαι εκτελούμεναι εις θερμοκρασίαν ίσην ή ανωτέραν των 20° Κ ως επίσης και εργασίαι εις ελώδεις περιοχάς, ορυζώνας και καλλιεργείας μυκήτων.	Εργασίαι δυνάμεναι να φέρουν εις επαφήν με ζώα φορείς βακίλλων φυματίωσεως. Εργασίαι εκτελούμεναι εις σφαγεία, κρεοπώλεια, αλλαντοποιεία, ακροκαθαριστήρια, βυρσοδεψία. Επεξεργασία αίματος, αδένων, οστών κεράτων και δέρματος. Κτηνιατρικά φροντίδες. Εργαστήρια βιολογίας και βακτηριολογίας
Χρόνος	Ελάχιστος χρόνος απασχολήσεως: 2 ημέραι. Μέγιστος χρόνος από της διακοπής της απασχολήσεως: 60 ημέραι.	Ελάχιστος χρόνος απασχολήσεως: 15 ημέραι. Μέγιστος χρόνος από της διακοπής της απασχολήσεως: 180 ημέραι.	Ελάχιστος χρόνος απασχολήσεως: Μέγιστος χρόνος από της διακοπής της απασχολήσεως: 3 μήνες.	a) Ελάχιστος χρόνος απασχολήσεως: b) Μέγιστος χρόνος από της διακοπής της απασχολήσεως διήνες πλην της θυλακίτηδος και της οστεοαρθρίτηδος, ένθα ανέρχεται εις 1 έτος.

ΦΟΡΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Για να αντιμετωπισθεί η αύξηση των θερμοκρασιών του Πλανήτη και ο κυριότερος ρύπος που την προκαλεί, δηλαδή το διοξείδιο του άνθρακα (CO₂), παράλληλα με άλλες ενέργεις εξετάζεται η καθιέρωση της επιπλέον φορολογίας των καυσίμων υλικών.

Ο φόρος αυτός θα επιβάλλεται αναλογικά με την περιεκτικότητα του καυσίμου σε άνθρακα που αντιστοιχεί και στο παραγόμενο διοξείδιο του άνθρακα μετά την καύση.

Τα έσοδα που θα προκύπτουν θα διατίθενται σε διάφορους τομείς προστασίας και αναβάθμισης του περιβάλλοντος.

Οφέλη:

- α) Δημιουργία ενός συνεχούς κινήτρου για την ανάπτυξη και εφαρμογή καθαρών τεχνολογών αλλά και λήψη μέτρων για τη μείωση της κατανάλωσης καυσίμων και κατά συνέπεια των εκπομπών.
- β) Δημιουργία ενός Διεθνούς Ταμείου με συγκεκριμένους πόρους για την αντιμετώπιση των παγκοσμίων περιβαλλοντικών προβλημάτων.
- γ) Μείωση του ρυθμού εξάντλησης των αποθεμάτων των ορυκτών καυσίμων υλών.

Αδυναμίες:

- α) Σήμερα δεν είναι πλήρως γνωστή η ελαστικότητα της ζήτησης της ενέργειας και ως εκ τούτου δεν είναι εύκολο να προβλεφθούν ποιοτικά οι μειώσεις στην κατανάλωση καυσίμων.
- β) Υπάρχουν δυσκολίες στην διεθνή συνεργασία που πρέπει να είναι πολύ καλή προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα περιβαλλοντικού "damping" (να μεταναστεύσουν δηλαδή οι ρυπογόνες βιομηχανίες σε άλλες χώρες που δεν ισχύει ο φόρος).
- γ) Ο φόρος του άνθρακα θα πλήξει τις ασθενέστερες οικονομικά τάξεις, έτσι πρέπει να προβλεφθούν επιδοτήσεις για την εξισορρόπηση των επιβαρύνσεων. Αναμένεται ακόμα αρνητική στάση της βιομηχανίας στη θέσπιση του νέου φόρου.

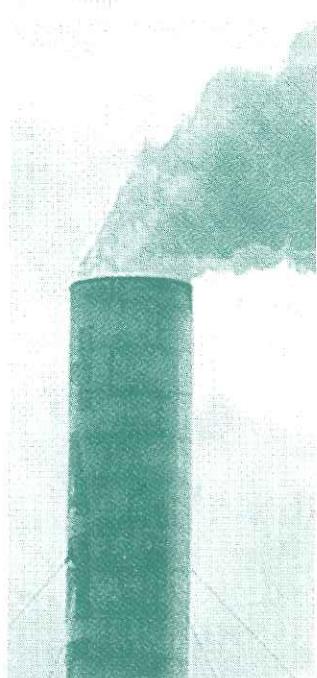
Η αναθεώρηση του φορολογικού συστήματος είναι αναπόδραστη. Η Ε.Ε. έχει προτείνει ο φόρος του άνθρακα να αντικαταστήσει εν μέρει άλλες φορολογίες (ουδετερότητα του φόρου).

ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ Ενέργεια και Περιβάλλον

Ο ενεργειακός τομέας πρέπει να συμπεριληφθεί σε κάθε πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος δεδομένου ότι κάθε σχετική με την ενέργεια δράση παρουσιάζει επιπτώσεις στο περιβάλλον, είτε σε **ΤΟΠΙΚΟ** είτε σε **ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ** είτε σε **ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΕΠΙΠΕΔΟ**.

Πέραν από την τήρηση της σειράς των διεθνών περιβαλλοντικών συμφωνιών τις οποίες έχει συνυπογράψει η Κοινότητα η συμπερίληψη των περιβαλλοντικών προβλημάτων κατέστη ένας από τους κύριους στόχους της ενεργειακής πολιτικής. **Το ολοκληρωμένο πλαίσιο ενέργειας/περιβάλλοντος συμβάλλει στην επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης.**

Η αύξηση των εκπομπών του ανθρωπογενούς CO₂ και άλλων αερίων του θερμοκηπίου δημιουργεί ανησυχία σε παγκόσμιο επίπεδο λόγω του ότι διαθέτουν ένα παγκόσμιο θερμαντικό δυναμικό που θα μπορούσε να οδηγήσει σε αμετάκλητη μεταβολή του κλίματος. Τα προβλήματα που είναι συναφή με διαρροές, απορρίμματα, θόρυβο, καταστροφή της φύσης και ατμοσφαιρική ρύπανση, που πρέχονται από τοπικές εκπομπές, προβλήματα με επιπτώσεις για το περιβάλλον και τη δημόσια υγεία είναι εμφανέστερα και αυκολότερα αντιμετωπίσιμα από τα

παγκόσμια περιβαλλοντικά προβλήματα, ώστε να τείνουν να εντοπίζονται και αντιμετωπίζονται καλύτερα σε τοπικό επίπεδο. Όλοι πάντως οι τύποι των περιβαλλοντικών προβλημάτων, συμπεριλαμβανομένων και αυτών με τις λιγότερες αντιληπτές επιπτώσεις, όπως η άνοδος της θερμοκρασίας σε παγκόσμιο επίπεδο, πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο διαρκώς αυξανομένων προσπαθειών για την εύρεση αποδεκτών λύσεων. Πρέπει επίσης να είναι σαφές ότι τα περιβαλλοντικά προβλήματα είναι σύνθετα και ότι πρέπει να αποφεύγονται δράσεις που επιλύουν ένα συγκεκριμένο περιβαλλοντικό πρόβλημα με παράλληλη επιδείνωση ή και δημιουργία νέων περιβαλλοντικών δυσχε-

ρειών με αποτέλεσμα να μην υφίσταται καθαρό περιβαλλοντικό όφελος.

Για την αντιμετώπιση των εν λόγω περιβαλλοντικών προκλήσεων απαιτείται υψηλός βαθμός συντονισμού και ολοκλήρωσης. Πρέπει να γίνεται ορθή εφαρμογή των υφισταμένων μέσων στον ενεργειακό τομέα καθώς και σε όλους τους ενεργειοβόρους τομείς σε περιφερειακό, εθνικό, κοινοτικό και διεθνές επίπεδο. Η διερεύνηση των συμπληρωματικών σχέσεων μεταξύ της ενέργειας και του περιβάλλοντος πρέπει να πραγματοποιείται στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης Υφίστανται περιθώρια για στενότερη επαφή και συνέργεια μεταξύ της ανταγωνιστικότητας της δημιουργίας θέσεων εργασίας και του περιβάλλοντος. Πάντως η κίνηση προς την κατεύθυνση ελευθερωμένων ενεργειακών αγορών στην Κοινότητα αυξάνει την ανάγκη εξασφάλισης υψηλού επιπέδου περιβαλλοντικής προστασίας, σύμφωνα με τη Συνθήκη. Η δημιουργία ενιαίας ενεργειακής αγοράς θα μπορέσει τότε να καταστεί σημαντική κινητήρια δύναμη προκειμένου να επιτευχθούν οι περιβαλλοντικοί στόχοι και να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του συνόλου όσον αφορά στο περιβάλλον ■

Η αποστολή επικίνδυνων αποβλήτων σε τρίτες χώρες

Σε ψήφισμά του σχετικά με την εξαγωγή επικίνδυνων αποβλήτων από χώρες της Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τάσσεται υπέρ της απαγόρευσης, το ταχύτερο δυνατό, της εξαγωγής επικίνδυνων αποβλήτων προς ανακύκλωση σε χώρες που δεν ανήκουν στον ΟΟΣΑ και επισημαίνει ότι η εξαγωγή επικίνδυνων αποβλήτων προς ανακύκλωση χρησιμοποιείται, πολύ συχνά, για την τελική απόρριψη των αποβλήτων αυτών σε λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

Υπεύθυνος Έκδοσης

Χρήστος
Πολυζωγόπουλος
Πρόεδρος ΕΚΑ

Την "ΑΡΑΣΗ"
επιμελούνται οι
υπεύθυνοι
των Τμημάτων
Περιβάλλοντος
Χριστίνα Θεοχάρη
Υγιεινής & Ασφάλειας
της Εργασίας

Χρήστος Χατζής
Τιμή Τεύχους Δρχ. 1

Διάθεση:
ΕΚΑ, Γ' Σεπτεμβρίου 48B
104 33 ΑΘΗΝΑ

88 36 917, 88 41 818,
FAX: 88 39 271

Επιτρέπεται η χωρίς
άδεια αναδημοσίευση ή
αναπαραγωγή μέρους
του φυλλαδίου, με μόνη
υποχρέωση την
αναφορά της πηγής.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΝΕΑ

Ευρωπαϊκή εβδομάδα «Υγεία και Ασφάλεια στην εργασία»

Ενέργειες σχετιζόμενες με την Ασφάλεια στην Ευρώπη

Το πρόγραμμα SAFE προτάθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και ο γενικός του στόχος είναι η βελτίωση της ασφάλειας, της υγιεινής και της προστασίας της υγείας κατά την εργασία, ιδιαίτερα στις μικρού και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις (ΜΜΕ).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αντιμετωπίζει το SAFE ως χωριστό μέρος των δραστηριοτήτων της βάσει του **Τετάρτου Προγράμματος Δράσης** αναφορικά με την Ασφάλεια, την Υγιεινή και την Υγεία στο χώρο εργασίας.

Η ιδέα που βρίσκεται πίσω από το SAFE είναι η παροχή χρηματοδοτικής συνδρομής σε σχέδια εκτελούμενα από επιχειρήσεις με πρόθεση τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας ώστε να μειωθεί ο αριθμός των επαγγελματικών ατυχημάτων και νόσων.

Το πρόγραμμα έχει οικοδομηθεί γύρω από μια ολιστική προσέγγιση των συνθηκών του εργασιακού περιβάλλοντος, πράγμα που σημαίνει ότι οι κίνδυνοι που προέρχονται από το εξωτερικό περιβάλλον θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όταν καταβάλλεται προσπάθεια για βελτιωμένο εσωτερικό περιβάλλον.

ΚΑΘΕ ΧΡΟΝΟ 120 ΕΚΑΤ. ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Σύμφωνα με στοιχεία που δημοσιεύτηκαν τον περασμένο Απρίλιο από την ΠΟΥ συμβαίνουν στον κόσμο περί τα **120 εκατ. ατυχήματα εργασίας** κάθε χρόνο με αποτέλεσμα να υπάρχουν **200.000 θάνατοι** περίπου, και ο αριθμός των νέων περιπτώσεων **ασθενειών** που οφείλονται σε διάφορες επαγγελματικές εκθέσεις σε κινδύνους εκτιμάται μεταξύ **68 και 157 εκατ.**

• Ποσοστό μεταξύ 40 και 50% του παγκόσμιου πληθυσμού εκτίθεται σε επαγγελματικούς κινδύνους φυσικής, χημικής, βιολογικής, ψυχοκοινωνικής ή εργονομικής φύσης.

• Οι ειδικοί έχουν προσδιορίσει περίπου **100.000 χημικές ουσίες**, **50 φυσικούς παράγοντες** και **20 αντενδεικνυόμενες εργονομικές συνθήκες εργασίας**, καθώς και αντίστοιχο αριθμό φυσικών επιβαρύνσεων που συνδέονται με πολλαπλά ψυχολογικά και κοινωνικά προβλήματα που μπορούν να θεωρηθούν ως επαγγελματικοί κίδυνοι που ενδέχεται να προκαλέσουν ατυχήματα εργασίας, ασθένειες και αντιδράσεις στρες καθώς και προσβολή της ευδιαθεσίας.

• Ιδιαίτερα ανησυχητικός είναι ο κίνδυνος καρκίνων που απορρέει από επαγγελματικές εκθέσεις. Έχουν εντοπιστεί περίπου 300 έως 350 χημικού, φυσικού ή βιολογικού καρκινογενείς παράγοντες κατά την εργασία μεταξύ των οπίων το βενζόλιο, το χρώμιο, ο αμίαντος, η νιτροδαμίνη, οι υπεριώδεις ακτίνες, οι ιοντίζουσες ακτινοβολίες και οι αφλατοξίνες. Οι πιο συνθετικές «επαγγελματικοί καρκίνοι» είναι ο καρκίνος των πνευμόνων, της ουροδόχου κύστης, του δέρματος και των οστών.

• Οι αλλεργιογόνοι παράγοντες, 3.000 περίπου των αριθμό, των οποίων οι συνέπειες εμφα-

νίζονται μετά από εκθέσεις κατά την εργασία, προκαλούν δερματικές παθήσεις και αναπνευστικές αλλεργίες, κυρίως άσθμα, όπου σημειώνεται αυξανόμενος αριθμός περιπτώσεων σε πολλές βιομηχανικές χώρες. Η υπερκόπωση και το στρες, για τα οποία παραπονιούνται μεταξύ 30 και 50% των εργαζομένων στις βιομηχανικές χώρες, ενδέχεται να προκαλέσουν διαταραχές στον ύπνο και κατάθλιψη, αλλά επίσης να αυξήσουν τον κίνδυνο καρδιοαγγειακών ασθενειών και κυρίως υπέρτασης.

• Στις αναπτυσσόμενες χώρες, οι επαγγελματικοί κίνδυνοι αφορούν κυρίως στους εργαζομένους στη γεωργία και στην πρωτογενή βιομηχανική παραγωγή. Οι βαριές σωματικές εργασίες, οι υψηλές θερμοκρασίες, τα ατυχήματα εργασίας, οι δηλητηριάσεις που οφείλονται στα εντομοκτόνα και στις οργανικές σκόνες επιειδεινώνονται συχνά από παράγοντες που έχουν σχέση με την περιβάλλοντα φτώχεια: χρόνιες παρασιτικές ασθένειες, λοιμώδεις ασθένειες που οφείλονται στις κακές συνθήκες υγιεινής και αποχέτευσης, προβλήματα διατροφής, αναλφαβητισμός.

• Οι απώλειες που προκαλούνται στο οικονομικό επίπεδο ενδέχεται να φθάνουν ποσοστό 10 έως 15% του ΑΕΠ.

Στη χώρα μας εκτιμάται ότι η εθνική οικονομία επιβαρύνεται ετησίως με 20 δισ. από τα δεκάδες εργατικά ατυχήματα που συμβαίνουν στην Ελλάδα.

Το κόστος βέβαια των ανθρωπίνων ζωών που χάνονται και αυτών που έμειναν ανάπτηροι όχι μόνο δεν μπορεί να εκτιμηθεί αλλά αποτελεί κοινωνική πληγή που πρέπει να κλείσει.